

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติด่วน

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น
ของนิสิต นักศึกษา และเยาวชน

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น
ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคม
คนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา
เพิ่มเติม (Supplement) จาก อ.พ. 8/2563

อ.พ. 17/2563 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

อ.พ. 17/2563
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

เอกสารเพิ่มเติม

อ.พ. 8/2563
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

ญัตติด่วน

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น

ของนิสิต นักศึกษา และเยาวชน

(นายประเสริฐ จันทรวงทอง เป็นผู้เสนอ)

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น

ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคม คนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้ว

สถาบันการศึกษา

(นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล เป็นผู้เสนอ)

ญัตติ

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้มีการรับฟังความคิดเห็น

ของนักเรียน นิสิต และนักศึกษา

(นายจักรพันธ์ พรนิมิตร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเปิดพื้นที่

ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงกับสภาผู้แทนราษฎร

ในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม

(นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ เป็นผู้เสนอ)

เพิ่มเติม (Supplement) จาก อ.พ. 8/2563

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นายทนงศักดิ์ สุระคำแหง

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายภูขงค์ สุวรรณมณี

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายแดนชัย ไชวิเศษ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเมตตาพร กาญจนินทุ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กรกฎาคม 2563

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันได้มีกลุ่มคณะบุคคลออกมาแสดงออกมาแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมือง และด้านอื่น ๆ อย่างหลากหลาย กลุ่มนิสิต นักศึกษา เยาวชน รวมทั้งกลุ่มพลังทางสังคม คนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา เป็นคณะบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ โดยความคิดเห็นหลายเรื่องที่น่าเสนอนั้น อาจเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของภาครัฐควรเปิดพื้นที่ให้มีการรับฟังเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ทั้งนี้ การรวมกลุ่มของคณะบุคคลที่ออกมาแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมือง และด้านอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เช่น กลุ่มนิสิต นักศึกษา เยาวชน รวมทั้งกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา ได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องเป็นวงกว้างมีจำนวนผู้ชุมนุมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีการจัดกิจกรรมชุมนุมทั้งในรั้วสถาบันการศึกษาและพร้อมที่จะรวมตัวในพื้นที่สาธารณะทั่วไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน และละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อกลุ่มผู้ชุมนุมเอง ตลอดจนทั้งประชาชนในพื้นที่ที่มีการชุมนุมได้

ด้วยเหตุดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการยื่นญัตติด่วนเพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา มีมติให้มีการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และเยาวชน รวมทั้งกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐได้มีข้อมูลข้อคิดที่หลากหลายครบถ้วนจากกลุ่มบุคคลดังกล่าว สามารถที่จะนำข้อมูลมาบูรณาการเพื่อปรับปรุงแนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น และเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้มีแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 สารสำคัญ ผู้ติดตาม เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา และเยาวชน (นายประเสริฐ จันทรวงทอง เป็นผู้เสนอ)	1
สารสำคัญ ผู้ติดตาม เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา (นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล เป็นผู้เสนอ)	2
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	3
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณาญัตติ	5
- การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	5
- หัวใจการพัฒนาประชาธิปไตยไทย	10

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญ

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น
ของนิสิต นักศึกษา และเยาวชน
(นายประเสริฐ จันทรวงทอง เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา
และเยาวชน

เหตุผล

ด้วยปัจจุบันได้มีกลุ่มคณะบุคคลออกมาแสดงออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
และด้านอื่น ๆ อย่างหลากหลาย กลุ่มนิสิต นักศึกษา และเยาวชน เป็นคณะบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ออกมา
แสดงความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ โดยความคิดเห็นหลายเรื่อง
ที่น่าเสนอนั้น เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เห็นควรที่รัฐบาลต้องรับฟังและดำเนินการต่อไป
ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

สาระสำคัญ

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็น
ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาว
ที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา
(นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณามีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นิสิต
นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา

เหตุผล

ด้วยปัจจุบันได้มีกลุ่มคณะบุคคลออกมาแสดงออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
และด้านอื่น ๆ อย่างหลากหลาย กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชน และกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาว
ที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษาเป็นคณะบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นด้านต่าง ๆ
ทั้งทางด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ โดยความคิดเห็นหลายเรื่องที่น่าเสนอนั้น เป็นเรื่องที่เป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เห็นควรที่รัฐบาลต้องรับฟังและดำเนินการต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าว
เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ประเทศไทยมีการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมาแล้ว 88 ปี นอกจากนี้รัฐก็พยายามที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการแสดงออกด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ก็มีบางช่วงที่เกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองได้ แต่กระนั้น โดยหลักคิดของการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง หากช่วงเวลาใดประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีอำนาจได้ ช่วงเวลานั้นไม่ถือว่าเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยมุ่งเปิดโอกาสให้กับประชาชนเข้ามา มีบทบาทในการมองปัญหาและร่วมค้นหาที่มาของปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรมของรัฐ การเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินงาน ดังนั้น ในระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการจัดการเลือกตั้งนักรบการเมืองก็ถือว่ามีส่วนร่วมในประชาธิปไตยในทางการเมืองเท่านั้น แต่ประชาธิปไตยที่ดีต้องให้ประชาชนทุกคนและทุกฝ่ายมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การปกครอง ด้านการตรากฎหมาย ด้านการตรวจสอบ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เพื่อให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปด้วยกันมิใช่ให้เพียงคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะบุคคลตลอดจนหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม การที่ถือเอาเสียงข้างมากจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยก็มีถูกต้องเสมอไป เพราะเสียงข้างมากอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีใช่เป็นการเห็นด้วยเสมอไป เช่น อาจเกิดจากการซื้อเสียง การจูงใจ เกรงใจ หรือเป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ถูกรอบงำจากการเป็นผู้บังคับบัญชา หรือพรรคการเมือง หรือเคยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี่คือปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตย

เมื่อมองระบอบประชาธิปไตยต้องถือว่าเป็นใหญ่ทางด้านบทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชน จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมือง การช่วยพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียง การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง การเป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง หรือแม้แต่การเดินขบวนประท้วง หรือสนับสนุนการดำเนินการของรัฐที่ยังผลให้ตนเองได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ซึ่งนักวิชาการทั้งหลายได้กล่าวถึงขั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานได้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลต้องเป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ในรัฐสภา ในขณะที่เดียวกันการบริหารราชการแผ่นดินก็จะมีตรวจสอบจากฝ่ายค้านและประชาชนได้ การตรวจสอบหรือการแสดงความคิดเห็นจากภาคประชาชน ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น การบริหารราชการแผ่นดินที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยเท่าเทียมกันทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ

และการเมือง เมื่อใดก็ตาม การบริหารราชการแผ่นดินไม่เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้หรือมีการบริหารราชการแผ่นดินผิดพลาด ทำให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย เศรษฐกิจตกต่ำ มีปัญหาทางสังคม มีปัญหาทางการเมือง และประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อนั้นจะเกิดการรวมตัวของประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อปัญหาต่าง ๆ และจะขยายตัวไปเรื่อย ๆ เป็นวงกว้างไปทั่วประเทศ จนกระทั่งไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์อาจทำให้เกิดปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศ ดังนั้น รัฐบาลที่มีประสบการณ์ก็จะเข้าใจสถานการณ์เหล่านี้ได้ดีและสามารถหาทางออก โดยการส่งตัวแทนเข้าไปเจรจาหาช่องทางการแก้ปัญหาได้ถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

ด้วยปัจจุบัน ได้มีกลุ่มคณะบุคคลออกมาแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมือง และด้านอื่น ๆ อย่างหลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มนิสิต นักศึกษา เยาวชน รวมทั้งกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษาเป็นคณะบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ โดยความคิดเห็นหลายเรื่องที่น่าเสนอนั้น เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ เห็นควรที่รัฐบาลต้องรับฟังและดำเนินการต่อไป เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีการยื่นญัตติด่วน เพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้มีมติให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา และเยาวชน รวมทั้งกลุ่มพลังทางสังคมคนหนุ่มสาวที่อยู่นอกรั้วสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณาญาติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน¹

การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ

1. การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และการจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

3. ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
4. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
5. การตัดสินใจทางการเมือง
6. การอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

นอกจากนี้ ในมาตรา 133 (3) มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด 5 หน้าที่รัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานพอสมควรเพื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

¹ คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (ม.ป.ป.). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. สืบค้น วันที่ 17 กรกฎาคม 2563 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/ewt_news.php?id=767

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ ดังนี้

1. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
2. สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง แจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง
3. ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยพร้อมเพรียง
4. ร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิกหรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง
5. ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์

การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในสังคม มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น การเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ราคาพืชผลการเกษตร หรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน หรืออาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนจะได้เป็นโยชน์ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง

การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองคล้ายคลึงกัน มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ อย่างไรก็ตามการเข้ามารวมตัวกันในรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีก เช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมและติดตามตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญของการบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมากไม่ได้หมายความว่าความถึงความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ หากแต่การใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องมีลักษณะดังนี้

1. การใช้สิทธิโดยอิสระ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย หรือสามารถล่วงรู้ได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกผู้สมัครคนใดหรือออกเสียงอย่างไร การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

3. ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่านั้น

4. ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวกับในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก

บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์ วิจาร์ณตามสื่อต่าง ๆ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการทำกิจการใดที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

การมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องตระหนักว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการของบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉย และควรส่งเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง

แนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. สนใจ ติดตามข่าวสารด้านการเมือง
2. ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง
3. สนับสนุนผู้สมัครและนักการเมืองที่ดี
4. ต่อต้านนักการเมืองที่ไม่ดี
5. ให้ความร่วมมือกับทางราชการ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี
6. คัดค้านนโยบายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม
7. ศึกษาข้อเท็จจริงให้ถี่ถ้วน
8. เสนอปัญหาให้หน่วยงานแก้ไข
9. ชุมนุมคัดค้านโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
10. ปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนมิให้ถูกละเมิด
11. เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. การติดตามข่าวสารบ้านเมือง
2. การใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. ริเริ่มพูดคุยประเด็นการเมือง
4. ชักจูง วรรณรงค์ให้ผู้อื่นสนับสนุนบุคคลและพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน
5. เสนอแนวคิด นโยบายต่อนักการเมืองและผู้นำทางการเมือง

6. บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง
7. ร่วมประชุมรณรงค์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง
8. เป็นสมาชิกระดับแกนนำพรรคการเมือง
9. ร่วมระดมทุน
10. เสนอตัวเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง
11. ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

บันไดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

- บันไดขั้นที่ 1 สนใจติดตามข่าวสารและกิจกรรมทางการเมือง
- บันไดขั้นที่ 2 เริ่มพูดคุยประเด็นทางการเมือง
- บันไดขั้นที่ 3 ศึกษานโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง
- บันไดขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องทางการเมืองและการเลือกตั้งร่วมกับผู้อื่น
- บันไดขั้นที่ 5 เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งในชุมชน
- บันไดขั้นที่ 6 จัดกิจกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งในชุมชน
- บันไดขั้นที่ 7 รณรงค์สนับสนุนบุคคลและพรรคที่ตนนิยม
- บันไดขั้นที่ 8 เป็นอาสาสมัครสอดส่องและช่วยเหลือการเลือกตั้ง
- บันไดขั้นที่ 9 ตัดสินใจเลือกตั้งตัวแทนอย่างรู้เท่าทัน
- บันไดขั้นที่ 10 ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง พรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การตรวจสอบการเลือกตั้ง

องค์กรเอกชน หมายความว่า ชมรม หรือกลุ่มบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือองค์การอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งก่อตั้งโดยเอกชนเพื่อดำเนินกิจการอันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกัน โดยมีใช่เป็นการแสวงหากำไร รายได้ หรือผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน ความเป็นกลางทางการเมืองและไม่ใช่สมาชิกพรรคการเมือง

องค์กรเอกชนที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือการช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง และต้องดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อสาธารณประโยชน์มาเป็นเวลา ต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

องค์กรเอกชนกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

องค์กรเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ 3 วิธี คือ

1. การให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การจัดประชุมสัมมนาการจัดเวทีเสวนา การรณรงค์เผยแพร่

ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง การปกครองท้องถิ่นแก่ประชาชนโดยทั่วไป

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการส่งเสริมให้ประชาชน จัดกิจกรรม จัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3. การช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่

1) การรับแจ้งเหตุ เป็นการรับแจ้งเหตุการณ์จากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัคร พรรคการเมือง อาสาสมัคร หรือบุคคลใด ในเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สมัคร พรรคการเมือง อาสาสมัครหรือบุคคลใด กระทำการ อันอาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามกฎหมาย

2) การสำรวจค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร แต่ละคนที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแต่ละพรรคที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3) การสอดส่องและสังเกตการณ์เพื่อป้องกันการทุจริต เป็นการสอดส่องเพื่อป้องกันการทุจริต ในการเลือกตั้ง การสังเกตการณ์การหาเสียงของผู้สมัครพรรคการเมือง หรือบุคคลใด ในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี การสอดส่องเพื่อป้องกันการทุจริตการลงคะแนน การนับคะแนน และการประกาศผลการนับคะแนน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี

หัวใจการพัฒนาประชาธิปไตยไทย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาแล้ว 88 ปี โดยรัฐก็ได้พยายามที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแสดงออกด้านต่าง ๆ แต่บางช่วงที่เกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองได้ แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง แม้จะมีช่วงใดเวลาใดที่ประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีอำนาจได้ ช่วงเวลานั้นไม่ถือว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะประชาธิปไตยมุ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมองปัญหาและร่วมค้นหาที่มาของปัญหา การวางแผนดำเนิน กิจกรรมของรัฐ การเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง และการติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงาน ดังนั้น ในระบอบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและมีหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

เมื่อกล่าวถึงหัวใจการพัฒนาประชาธิปไตยไทยที่เป็นหลักการสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่ดังคำกล่าวที่ว่าประชาธิปไตย 4 วินาที คือ กากบาทเลือกตั้งประชาธิปไตยทั้งหมดไป แม้จะมีการจัดการเลือกตั้งนอกระบบก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยในทางการเมืองเท่านั้น แต่ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องให้ประชาชนทุกคนและทุกด้านมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การปกครอง ด้านการตรากฎหมาย ด้านการตรวจสอบ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เพื่อให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปด้วยกัน มิใช่ให้เพียงคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือคณะบุคคล ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและต้องเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม การถือเอาเสียงข้างมากจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงก็มีถูกต้องเสมอไป เพราะเสียงข้างมากอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีใช่เป็นการเห็นด้วยเสมอไป เช่น อาจเกิดจากการซื้อเสียง การจูงใจ เกรงใจ หรือเป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ถูกรอบงำจากการเป็นผู้บังคับบัญชาหรือพรรคการเมือง หรือเคยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นี่คือปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตย

เมื่อมองระบอบประชาธิปไตยต้องถือว่าเป็นใหญ่ทางด้านบทบาททางการเมือง โดยประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชน จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมือง การช่วยพรรคการเมือง ในการรณรงค์หาเสียง การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง การเป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง หรือแม้แต่การเดินขบวนประท้วง หรือสนับสนุนการดำเนินการของรัฐที่ให้ตนเองได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ซึ่งนักวิชาการทั้งหลายได้กล่าวถึงขั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิ และเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้ในลักษณะที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

ลักษณะหรือรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญยิ่งในประเทศประชาธิปไตย อาจแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ ¹

¹ พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปัญญา. (ม.ป.ป.). ประชาธิปไตยกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคม. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2563 จาก <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/mcu-nan/article/download/3421/2556>

1. การเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มบุคคลที่มีความต้องการมีผลประโยชน์ในลักษณะใด ๆ เหมือน ๆ กันรวมตัวกันโดยมีการจัดองค์การอย่างเป็นระบบ กลุ่มผลประโยชน์นี้จะทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มโดยการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการสนองต่อความต้องการของกลุ่ม เช่น การรวมตัวกันจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้น และใช้สหภาพแรงงานเป็นฐานในการเรียกร้องให้รัฐบาลประกันค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราที่กำหนดตัวอย่างของกลุ่มผลประโยชน์โดยทั่วไปจะรวมตัวกันเป็นองค์กรต่าง ๆ เช่น สโมสร สมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ ฯลฯ ทั้งนี้ย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบการเมืองการปกครอง สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ แต่แต่ละกลุ่มผลประโยชน์ของทุกสังคม จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่อง ต่อไปนี้

1.1 ความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.2 ความมุ่งหมายที่จะเข้าถึงหน่วยงานที่กำหนดนโยบายของรัฐ

1.3 การใช้โอกาสและวิธีการเท่าที่จะดำเนินการได้จะดำเนินการได้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การเรียกร้อง การบริการและสวัสดิการ การคัดค้านนโยบายบางอย่าง การเข้าไปแทรกแซงในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่มีความสำคัญทางการเมือง คือความสามารถในการรวบรวมประชาชนให้เป็นปึกแผ่นได้ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลได้คำนึงถึงประโยชน์อันเป็นพลังที่ทำให้เกิดความสำนึกทางการเมือง และเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองให้มีความก้าวหน้ามั่นคงในประเทศประชาธิปไตยนั้น รัฐจะให้เสรีภาพกับประชาชนในการจัดตั้งกลุ่มสมาคม ประเทศประชาธิปไตยที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นทำให้กลุ่มองค์กร หรือสมาคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนก็จะมากตามไปด้วย แต่ละกลุ่มต่างก็มีผลประโยชน์ที่เป็นตัวของตนเอง และต่างก็จะพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลสนองต่อความต้องการของกลุ่ม รัฐบาลในฐานะผู้ใช้อำนาจบริหารจึงจำเป็นต้องรับฟังข้อเรียกร้องของประชาชน และจำเป็นต้องปรับปรุงกลไกทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะสนองตอบต่อข้อเรียกร้องได้อย่างเหมาะสม

2. การเข้ามามีส่วนร่วมในพรรคการเมือง

กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองสอดคล้องกันรวมตัวกันโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมือง นำเอานโยบายไปปฏิบัติหรือเพื่อที่จะจัดตั้งรัฐบาล การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด ๆ ที่เชื่อว่ามีแนวนโยบายตรงกับความต้องการของตนมากที่สุด การช่วยพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงหรือการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งโดยสังกัดพรรคการเมืองใด ๆ นั้นถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นยิ่งของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบการปกครองของประชาชนและโดยประชาชน ถ้าพรรคการเมืองที่สังกัดไม่ทำตามนโยบายที่ประกาศไว้ สมาชิกก็อาจถอนตัวไปให้การสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นที่ประชาชนไม่ศรัทธาพรรคการเมืองนั้นก็อาจจะไม่อาจดำรงอยู่ได้

3. การเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

กระบวนการที่ประชาชนเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อยอมรับกันว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน รูปธรรมของแนวคิดนี้อาจเห็นได้จากการที่ประชาชนใช้สิทธิของตนเลือกตัวแทน

หรือการผ่านทางกระบวนการเลือกตั้ง สิทธิในการเลือกตั้งจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลแต่ละคนจะพึงได้รับ ในระบอบประชาธิปไตย แต่ประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งก็หาได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตย การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องตั้งอยู่บนหลักการที่สำคัญ 6 ประการ คือ

3.1 หลักการเลือกตั้งโดยอิสระ จะต้องให้บุคคลผู้ใช้สิทธิมีโอกาสใช้ดุลยพินิจเลือกผู้สมัครใด ๆ อย่างเต็มที่ไม่มีมีการกระทำในลักษณะของการข่มขู่บังคับ จ้างวานหรือใช้อิทธิพลบีบบังคับให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

3.2 หลักการเลือกตั้งโดยลับ หมายความว่า ผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเท่านั้นที่จะรู้ว่า ลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใด หลักการนี้จะช่วยสนับสนุนหลักการแรก เป็นการเปิดโอกาสไม่ให้มีการข่มขู่ บังคับในการเลือกตั้ง เพราะจะไม่มีใครทราบนอกจากผู้ไปใช้สิทธิเอง แม้จะมีการข่มขู่บังคับเกิดขึ้นบ้าง แต่ก็ไร้ผล ทางการเมือง เพราะจะไม่อาจหาหลักฐานใด ๆ มาพิสูจน์ได้ว่าผู้ที่ถูกข่มขู่ได้ลงคะแนนเสียงไปตามนั้นหรือไม่

3.3 หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเปิดโอกาส ให้มีผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง เมื่อมีผู้สมัครมากก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน มีตัวเลือกที่หลากหลาย ผู้สมัครต่างก็มีแนวคิด มโนนโยบาย ตลอดจนแนวทางในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่เป็นของตนเอง ประชาชนก็จะมีโอกาสเลือกผู้แทนที่ตรงกับเจตนาารมณ์ของตนมากที่สุดเข้าไปเป็นปากเสียง แทนตนเองได้ นอกจากนี้การเลือกตั้งที่แท้จริงยังต้องคำนึงถึงความบริสุทธิ์ ยุติธรรม จะต้องไม่มีการโกง การเลือกตั้งเกิดขึ้นไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด ๆ ด้วย

3.4 หลักการเลือกตั้งในระยะเวลาที่กำหนด หมายถึง วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนนั้นจะต้องแน่นอน เช่น 4 ปี ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจได้ตรวจสอบและประเมินการทำงานของผู้แทนของตนว่ามีผลงานมากน้อยเพียงไร สนองตอบต่อเจตนาารมณ์ของพวกเขาได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้แทนกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยรับผิดชอบต่อประชาชนเจ้าของประเทศอย่างเต็มความสามารถ

3.5 หลักความเสมอภาค หมายความว่า คะแนนเสียงของประชาชนที่ไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้งนั้นทุกคนจะมีค่าเท่ากับหนึ่งหรือหนึ่งคนหนึ่งเสียงเท่ากันหมดไม่ว่าจะยากดีมีเงินหรือมีตำแหน่ง ระดับใด จะไม่มีใครที่มีอภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่น ๆ

3.6 หลักการให้สิทธิทั่วถ้วน หมายความว่า การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องไม่มีการจำกัดเพศ ไม่ว่าเพศชายหรือหญิงต่างมีความเท่าเทียมกันในสิทธิทางการเมือง และรัฐประชาธิปไตยจะต้อง อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีสิทธิสามารถไปใช้สิทธิของตนเองได้ เช่น จัดให้มีหน่วยเลือกตั้งอย่างทั่วถึงทุกเขต มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้และเข้าใจถึงวัน เวลา หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้ง ในประเทศประชาธิปไตยบางประเทศยินยอมให้มีการลงคะแนนเสียงทางไปรษณีย์ได้ด้วย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้อำนาจ และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถ แสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนา โดยโครงการรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยมี การกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อให้ภูมิภาคเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจ ทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยให้อยู่มาตรฐานเดียวกันและประชาชน สามารถตรวจสอบได้ ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งบางครั้งการทำประชาคมจะมีการจัดลำดับข้อมูล การจัดการดังกล่าวอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันไป ผู้มีอำนาจอาจจะมีอีกอย่าง ฝ่ายประชาชนก็มีอีกอย่าง ในเรื่องความสำคัญ กระบวนการตรงนี้อาจจะมีอคติต่อบางพื้นที่ก็เป็นไปได้ทำให้กระบวนการวางแผน ที่ผ่านประชาพิจารณ์ ประชามติไม่เป็นไปตามที่ประชาชนต้องการ จึงต้องให้ประชาชนทราบหรือรับรู้ระบบ การวางแผนและอนุมัติโครงการรัฐตลอดเวลา

4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

การเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองของประชาชนในฐานะเจ้าของประเทศซึ่งเป็นปกติของคนไทย ที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งคราว หากไม่ไปใช้สิทธิก็ทำให้เสียสิทธิบางประการ ในช่วงหลังก็มีการทำผิด กฎหมายว่าด้วยการฉีกบัตรก็ปรากฏมาแล้ว ทำให้เห็นว่า ประชาชนก็มีสิทธิในความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ ของความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยหลาย ๆ ประการ แต่ความรู้ความเข้าใจของประชาชน ที่ขาดการเรียนรู้จะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างคนที่เข้าใจแล้วและคล้อยตามอำนาจทางการเมืองไม่ได้ รวมทั้ง การสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งจนกลายเป็นการเลือกข้างของประชาชน การเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนย่อมสามารถกระทำได้ด้วย การใช้สิทธิอย่างมีขอบเขตตามที่ รัฐธรรมนูญกำหนดให้สามารถกระทำได้ รวมทั้งการตั้งความรู้สึกของอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยที่กำหนด บทบาทหน้าที่เพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพที่พึงกระทำในฐานะคนในชาตินี้ ซึ่งเหมือนกับการถือหุ้นส่วน ในรูปของสหกรณ์หรือบริษัท หากมีใครทุจริตคอร์ปชั่นจะต้องออกมาเรียกร้อง ออกมาเคลื่อนไหว และกดดัน ให้รับผิดชอบในสิ่งที่กระทำลงไป ในทางการเมืองก็เฉกเช่นเดียวกันก็ต้องทำตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งหรือหุ้นส่วน ทางการเมืองด้วยจึงจะเรียกว่า พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

5. การติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองส่วนมากจะมีอายุการทำงานประมาณ 4 ปี จึงจะหมดรอบ การดำรงตำแหน่ง แต่กระนั้นการเข้าสู่ตำแหน่งบางครั้งก็เกิดความผิดพลาดจนนำไปสู่การลาออกบ้าง ไล่ออกบ้าง ถูกขับไล่ออกบ้าง บางครั้งก็แพ้ยตนเองบ้าง บางครั้งก็หมดสิทธิในอำนาจทางการเมืองบ้าง จนนำไปสู่การเริ่ม ระบบการเลือกตั้งอีกครั้ง ดังนั้น บทบาทการทำงานของฝ่ายตรวจสอบไม่ว่าจะในระบบหรือนอกระบบก็ตาม หากมีความเข้มแข็งก็เชื่อแน่ว่าจะสามารถหยุดพฤติกรรมของผู้มีอำนาจได้ก็ด้วยช่องทางติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลจากการทำงานสักระยะหนึ่ง หากมีการทำหน้าที่ที่ดีก็ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีอำนาจต่อไป แต่หากการทำงานไม่ดีหรือไม่มีประสิทธิภาพหรือขาดศักยภาพในการทำหน้าที่ ฝ่ายประชาชนจะต้องเรียกร้อง ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อค้นหาผู้ที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งนั้น ๆ ต่อไป

เอกสารเพิ่มเติม

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา: สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร